



TEKST: LISBET CHRISTOFFERSEN, PROFESSOR I RET OG RELIGION, ROSKILDE OG KØBENHAVNS UNIVERSITETER

Det bliver ikke sagt højt (nok), at menighedsrådene repræsenterer folkekirkens medlemmer

Inge Lise Pedersens lille bog er pligt læsning for enhver, der interesserer sig for historikken bag menighedsrådenes rolle og opgaver. Ikke desto mindre savner man, ifølge anmelder Lisbet Christoffersen, en større understregning af, at menighedsrådene først og fremmest repræsenterer folkekirkens medlemmer



Titel / Rådene der forandrede folkekirken – og deres forening gennem 100 år
Forfatter / Inge Lise Pedersen
Forlag / Eksistensen 2020
Sidetæl / 128 sider
Pris / ?? Bogen er sendt ud til alle menighedsråd via Landsforeningen af Menighedsråd

Det er en fremragende lille bog, Inge Lise Pedersen har skrevet. Pligt læsning for enhver, der interesserer sig for historikken bag menighedsrådenes rolle og opgaver. Bogen redegør ædrueligt og informativt for, hvordan arbejdsdelingen i folkekirken mellem menighedsråd, provstiudvalg og stiftsråd er opstået og udviklet. Der fortælles om udviklingen af økonomiske og administrative opgaver, om arbejds-giveransvar og arbejdsmiljø, om budgetkompetence og samarbejde, og der fokuseres særligt og helt relevant på rådernes rolle i præstevalget. Udviklingen frem mod sognefuldmagten med budgettet som en ramme og provstiets rolle som tilsynsførende fastlægges, og menighedsrådenes ansvar for sognets kirkelige og administrative anliggender slås fast. På den baggrund understreges det, velgørende, at menighedsrådene net-

op ikke er et aktivitetsudvalg. Der ligger reel beslutningskompetence, understøttet af reelt økonomisk råderum i menighedsrådene, det er bare at tage fat.

Sammenhængen til samfundets øvrige styringsordninger og de store politiske helte understreges gang på gang: J.C. Christensens fokus på sognet og alle døbte frem for missionens fokus på de frelste og de grundtvigskes fokus på de sande menigheder (hvad forskellen så ellers er eller var mellem de to vækkelses menighedssyn, bortset fra sprogbrugen). Bodil Kochs ønske om at sejle folkekirkeskibet igennem sekulariseringen. Torben Rechendorffs indsats med at sikre mellemkirkeligt arbejde og, nok så væsentligt i bogens sammenhæng, give hjemmel for samarbejde mellem menighedsråd om opgaveløsningen. Tove Fergos betydning for, at det økonomiske rod i folkekirkens fællesfond blev afdækket og lukket (hvorved landsforeningens og de grundtvigskes forsøg på at sikre demokratisk indflydelse på fællesfonden blev delvist afmonteret, så fik vi dén historie med), Marianne Jelveds betydning for, at der dog kom kirkelukninger ud af forfatterens københavnske stiftsrådsprojekt, ja, endog Bertel Haarders politiske hjertesuk fra 2015 om, at han såmænd godt kunne have levet med et valgt økonomiudvalg med ansvar for fællesfonden. De er der alle sammen, menighedsrådslovgivningens helte. Og man overser næsten, at det og de, der ikke nævnes, repræsenterer kirkepolitiske hensyn, forskellige fra forfatterens egen.

Tre mangler

Tre sådanne væsentlige mangler skal her fremhæves:

Det understreges, at menighedsrådene i dag står med det samlede ansvar for sognets kirkelige og administrative anliggender. Men menighedsrådslovens § 1 gengives desværre ikke fuldt korrekt. Det er kun halvdelen af bestemmelsen, der citeres. Forfatteren får ikke fortalt læserne, at menighedsrådets ansvar er begrænset til den del af sognets kirkelige og administrative anliggender, der ikke ved lov er henlagt til andre. Og får dermed slet ikke fortalt, at præsterne – ikke menighedsrådet som helhed – ved lov har et selvstændigt ansvar for at tilrettelægge gudstjenesten og de kirkelige handlinger, for at sikre udviklingen af liturgi og ritualer (med menighedsrådets samtykke, men altså på præsternes initiativret), og endelig for i gudstjenestesammenhæng at lede det personale, som menighedsrådet er ansættelsesmyndighed for. Bogens forfatter har i praksis som menighedsrådsformand gennem en lang årrække og i samarbejde med sit sogns præster sikret en anden udvikling, hvor det samlede menighedsråd har fået et samlet ansvar, også for det gejstlige arbejde – men det er altså ikke gældende ret, og man kan spørge sig selv, om det ville være klogt, at det blev gældende ret.

Dernæst er det jo fint at få Inge Lise Pedersens ærgrelse over forløbet med betænkning 1544/2014 om folkekirkens styrelse fremlagt. Og ikke mærkeligt, at hun er ærgerlig – det var jo hendes stærke organisatoriske forarbejde, der havde været med til at sikre, at hun med triumf, både på udvalgets første (eller var det andet?) møde og her i bogen, vist hele tre gange kan sige, at ”alle de udvalgsmedlemmer, der repræsenterede folkekirken på en eller anden måde”, stod bag flertalsforslaget. Som altså ikke var det, Bertel Haarder kunne have levet med. Man undrer sig over, at forfatteren ikke kan høre genklangen. Fra det kirkelige udvalg i 1909, fra de kirkelige garantier bag menighedsrådsvalg m.m.m. – klangen af ’vi der repræsenterer folkekirken’ over for de, der ikke er sande folkekirkfolk. Hvor blev J.C. Christensen af – han, der ønskede, at alle døbte var med? I udvalget satte den fremgangsmåde i hvert fald et skarpt skel over for dem, der ikke hørte med i det på forhånd etablerede flertalsrepræsentation af folkekirken. Dét skel blev tydeligt over for sognepræsten fra

Hvem er det, der i dag skal sikre folkekirkens medlemmer imod ekstreme begravelsesudgifter [...] og stort fokus på medarbejdernes og præsternes arbejdsmiljø til skade for brugervenligheden – samtidig med, at medlemmerne risikerer først og fremmest at blive anset for at være målgruppe for en missionsiver fra deres egen sognekirke?

Dansk Folkeparti, den senere sognepræst fra de konservative og ikke mindst Det mellemkirkelige Råds første formand, som her gang på gang fik at vide, at hun ikke repræsenterede folkekirken. Sådan led de muligheder, der faktisk var for et fælles forslag, ærgerligt skibbrud. Og derfor fik Bertel Haarder ikke adgang til at støtte et forslag om et økonomiudvalg bag fællesfonden.

Den alvorligste mangel i bogen er dog, at forfatteren slet ikke minder menighedsrådene om, at de først og fremmest er repræsentanter for folkekirkens medlemmer. Udviklingen i København frem mod slutningen af det 19. århundrede med sogne på 35.000 til 70.000 indbyggere, bunkebryllupper og ditto begravelser bliver nævnt, men det er, som

om alvoren ikke rigtigt går op for os. Måske får forfatteren alligevel ikke sagt højt (nok), at hér svigtede ikke blot præster, provster, kommunalbestyrelse og rigsdag, men også de kirkelige retninger, der sad hjemme på Fyn og i Vestsjælland og var ligeglade med, at deres egne unge blev så utroligt uværdigt behandlet i storbyen (de kunne jo være blevet hjemme, synes at have været holdningen). Dén forargelse burde være blevet fulgt op. For hvem er det, der i dag skal sikre folkekirkens medlemmer imod ekstreme begravelsesudgifter, dobbelt betaling for kirkelige handlinger på lørdage og stort fokus på medarbejdernes og præsternes arbejdsmiljø til skade for brugervenligheden – samtidig med, at medlemmerne risikerer først og frem-

mest at blive anset for at være målgruppe for en missionsiver fra deres egen sognekirke? Min fornemmelse er, at præcis dén opgave er druknet. Meningen med den af Venstre, Radikale og Socialdemokrater i århundredets begyndelse sikrede afskaffelse af tiende, offer og accidenser var jo netop, at de kirkelige handlinger var betalt, når kirkeskatten var betalt. Vi mangler en stor undersøgelse af de genindførte brugerbetaling ad bagvejen og deres betydning for den ændrede begravelsespraksis i landet – og derigennem for folkekirken i form af folkets kirke.

Må jeg, med et smil ved mundvigen, et glimt i øjet og en ekstra stor portion selvironi, nævne to af mine egne arbejder på feltet: *Kirkeret mellem stat, marked og civilsamfund*, der udkom i 1998, og artiklen ”Fri og Lige Adgang til Vorherre. Kirken og Retten 1901-2017”. De vil begge kunne suppleres med det helt centrale perspektiv: Menighedsrådene repræsenterer folkekirkens medlemmer i folkekirkens styrelse.

Rigtig god læselyst. ■